

Cuprins

<i>Prefață</i> de Academician Gheorghe Platon	9
Introducere	15
CAPITOLUL I	
Problema Prințului străin	25
1. Premise	25
2. Alegerea Prințului Carol de Hohenzollern-Sigmaringen la Tronul României. Sosirea sa în țară	38
CAPITOLUL II	
Instituirea și consacrarea monarhiei constituționale ereditare	61
1. Constituția din 1866 și prerogativele Coroanei.....	61
2. Recunoașterea internațională a lui Carol I ca Domnitor al României	74
CAPITOLUL III	
Dificultățile guvernării	99
1. Raporturile Monarhului cu grupările politice în primii ani de domnie	99
2. Frământările politice ale epocii. Între amenințarea cu detronarea și stratagema abdicării	119
CAPITOLUL IV	
Poziția Domnitorului față de problemele societății românești	145
1. Preocupări monarhice în privința modernizării	145
2. Carol I și gruparea conservatoare – o colaborare bazată pe afinități	158
3. „Chestiunea evreiască“ – implicații interne și externe	171
CAPITOLUL V	
Carol I și politica externă a României	181
1. Proiecte și acțiuni vizând dobândirea Independenței (1866-1876)	181
2. Independența și Regatul	200
Epilog	223
Anexe documentare	229
Index de persoane	267
Index de locuri	273

CAPITOLUL I

PROBLEMA PRINȚULUI STRĂIN

1. Premise

Pentru a avea o imagine cât mai amplă asupra problemei Prințului străin, se impune, de la început, precizarea că există o strânsă interdependență între aceasta și statutul juridic internațional al Țărilor Române în secolul XVIII și prima jumătate a celui următor.

Datorită situației geo-politice speciale, Principatele – aflate sub dominație otomană, dar beneficiind de autonomie internă – au suscitât interesul crescând al imperiilor vecine, dornice să-și extindă dominația și influența în sud-estul Europei. Nu numai atât, dar au constituit și obiectul manevrelor diplomatice, o parte integrantă a proiectelor de împărțire a Imperiului otoman, ce se afla deja pe panta inexorabilă a decadenței¹.

Teritoriul românesc reprezenta principalul punct de trecere a trupelor rusești spre Dunăre, Balcani și Constantinopol, servind ca bază de operațiuni militare, cu toate consecințele ce decurgeau de aici. Folosind drept pretext protecția creștinilor ortodocși din Imperiul otoman, armata țaristă a ocupat în repetate rânduri Principatele, după cum Cabinetul de la Viena practica o politică de compensații teritoriale pe seama acestora (instituirea regimului habsburgic în Transilvania, ocuparea Olteniei între 1718 și 1739). Pentru a-și atinge scopurile expansioniste, Împărăteasa Rusiei, Ecaterina a II-a, a propus Turciei, în 1772, cedarea Moldovei și a Țării Românești, ce urmau să se unească sub conducerea unui Prinț străin, în persoana lui Stanislas August Poniatowski. Proiectul a provocat neliniște și nemulțumire la Viena, fiind amânat, nu însă și abandonat². El a fost pus din nou în discuție în 1782,

---

¹ Vezi în acest sens G.T. Djuvara, *Cents projets de partage de la Turquie (1281 - 1913)*, Paris, Librairie Félix Alcan, 1914, *passim*.

² Ion N. Șoimescu, *România, Rusia și Întreita Alianță*, București, 1889, p. 34.

când Țarina sugera Împăratului austriac, Iosif al II-lea, formarea unui stat neutru din Principatele unite, sub numele de Dacia, fără Oltenia, cedată cu „generozitate“ Habsburgilor. Acest stat urma să fie condus de un Suveran de religie ortodoxă, se pare, Marele Duce Constantin sau generalul Potemkin, și cu domnie ereditară¹. Se înțelege de la sine că materializarea acestor proiecte ar fi determinat o modificare a echilibrului de forțe, ceea ce leza profund interesele celorlalte Puteri europene. Cum bine s-a observat, asemenea planuri impuse din exterior și care serveau interesele politicii expansioniste rusești, nu au avut în vedere nicidecum emanciparea națională a românilor, însă au influențat lupta acestora pentru înfăptuirea obiectivelor majore².

Contextul internațional, dominația și stăpânirea străină, anexarea de către austrieci a Bucovinei în 1775, presiunile politice din afară, toate acestea au impus factorilor de decizie multă circumspecție și discernământ, căutarea celor mai potrivite mijloace pentru menținerea statului și a integrității teritoriale. Nesoluționarea cererilor adresate imperiilor vecine, dispariția Poloniei (1795), ocuparea Moldovei de către trupele țariste (1806), influența exercitată de Revoluția franceză și războaiele napoleoniene au determinat o înmulțire a memoriilor și proiectelor de reformă adresate Franței, putere aflată în continuă ascensiune. Un exemplu revelator l-a reprezentat Memoriul moldovenesc adresat Împăratului Napoleon în 1807 și care relua ideea propusă într-un document similar din 1802³. Se solicita formarea unui stat independent și unitar, numit fie Dacia, fie Valahia Mare, sub conducerea unui Prinț francez sau italian. Era exclusă orice formă de protecție, cu excepția unei „garanții formale“ a Puterilor, considerată de români drept o condiție necesară realizării obiectivelor programului politic național⁴. Intenția nu a putut fi pusă în

¹ *Acte și documente relative la istoria renascerii României*, vol. I, București, 1899, pp. 388 - 390; N. Iorga, *Acte și fragmente cu privire la istoria românilor*, vol. II, București, 1902, pp. 165, 294, 297; vezi și Leonid Boicu, *Principatele Române în raporturile politice internaționale. Secolul al XVIII-lea*, Iași, Editura Junimea, 1986, *passim*.

² Leonid Boicu, *Geneza „chestiunii române“ ca problemă internațională*, Iași, Editura Junimea, 1975, pp. 20, 24, 25.

³ Un grup de boieri munteni solicitase, în memoriul din 1802, numirea Ducelui de Toscana ca Domn al Țării Românești, soluție ce ar fi reprezentat în optica acestora un element de stabilitate și un factor de progres; vezi Vlad Georgescu, *Istoria ideilor politice românești (1369 - 1878)*, München, Jon Dumitru Verlag, 1987, p. 56 și următoarele.

⁴ Textul Memoriului la Emil Vărtosu, *Napoleon Bonaparte și dorințele moldovenilor la 1807*, în „Studii. Revistă de Istorie“, nr. 2, 1965, pp. 411-420.

practică din cauza politicii de duplicare a Franței napoleoniene față de Principatele române¹.

Interesele divergente existente între Puterile europene au împiedicat și finalizarea proiectului avansat de Capo d'Istria în 1816. Scopul era acela de a constitui o Confederație balcanică, după modelul celei germane, alcătuită din cele două Principate și Serbia, conduse de Principi din dinastii apusene și puse sub garanția Rusiei, Austriei, Angliei și Franței².

După restaurarea domniilor pământene asistăm la o recrudescență a mișcării naționale românești. Dacă avem în vedere slăbirea puterii de acțiune a Imperiului otoman, accentuarea protectoratului rusesc asupra Principatelor (în 1826 și 1829), intervenția Puterilor europene pentru contracararea politicii expansioniste a Imperiului rus, vom reuși să ne explicăm de ce demersurile politice desfășurate de factorii de răspundere, și susținute prin toate mijloacele, se vor contura cu o mai mare claritate³.

Domnitorii autohtoni au adoptat o serie de măsuri pentru transformarea și modernizarea structurilor societății, depunând eforturi pentru lărgirea autonomiei Principatelor, ca un prim pas spre înfăptuirea progresivă a dezideratelor naționale. Ei nu au putut depăși, însă, limitele juridice și politice ale regimului impus de Curtea suzerană și cea protectorate. Drept urmare, pentru internaționalizarea problemei românești, adică integrarea națiunii române ca entitate viabilă în Europa națiunilor, și, implicit, pentru soluționarea obiectivelor politice, a fost utilizată în continuare calea memoriilor și proiectelor de reformă înaintate Puterilor. De pildă, consulul francez la București constata cu surprindere, în ianuarie 1824, că moldovenii

¹ Inițial, interesele Franței napoleoniene vizau menținerea integrității Imperiului otoman, implicit întărirea suzeranității acestuia asupra Principatelor Române, considerate ca o barieră în calea accesului Rusiei sau Austriei la gurile Dunării. Această poziție va fi abandonată ca urmare a detronării lui Selim al III-lea, în mai 1807, și a atitudinii mai puțin conciliante față de Franța a Sultanului Mustafa. Rezultatul l-a constituit recunoașterea de către Napoleon I la Tilsitt (1807) și apoi la Erfurt (1808) a extinderii granițelor Rusiei țariste până la Dunăre; vezi *România în relațiile internaționale, 1699-1939*, volum coordonat de L. Boicu, V. Cristian, Gh. Platon, Iași, Editura Junimea, 1980, p. 57.

² Principii urmau să fie aleși dintre statele care alcătuiau Confederația germană; Capo d'Istria prelua, de fapt, un plan mai vechi al Prințului Czartorisky; vezi *România în relațiile internaționale*, pp. 83-84.

³ Vezi Vlad Georgescu, *Mémoires et projets de réforme dans les Principautés Roumaines, 1769 - 1830*, Bucurest, 1970, *passim*; Idem, *Mémoires et projets de réforme dans les Principautés Roumaines, 1831 - 1848. Avec un supplément pour les années 1769 - 1830*, Bucurest, 1972, *passim*.

„disent très hautement qu'il ne peuvent pas se gouverner eux-mêmes et qu'il leur faudrait absolument un maître étranger“¹.

Posibilitatea convocării unui Congres european, după încheierea războiului ruso-turc în 1829, a constituit prilejul elaborării în Țara Românească a unui Memoriu în care se solicita, printre altele, unirea celor două Principate sub forma unei *monarhii ereditare* cu un Prinț aparținând familiilor domnitoare din Germania de Nord². Sunt formulate aici explicit dorințele naționale, corespunzătoare momentului, și care vor reprezenta caracteristica dominantă în perioada ulterioară.

Una din concesiile obținute în urma Tratatului de la Adrianopol (1829) a fost aceea a trecerii de la sistemul domniei pe termen limitat la caracterul *viager* al acesteia. Ideea Prințului străin nu a fost abandonată. O dovedește propunerea făcută de Iordache Catargiu în 1829, în Comitetul moldovean de elaborare a Regulamentului Organic, de unire a celor două Principate Dunărene sub conducerea unui *Prinț ereditar*, dintr-o Casă domnitoare, cu prevederea expresă ca acesta să nu aparțină imperiilor limitrofe³. Rusia protectoare s-a opus acestei soluții, Cabinetul de la Petersburg intuind consecințele ce ar fi rezultat în urma aprobării unui asemenea demers, după cum a fost respins și memoriul cu un conținut asemănător înaintat Țarului în 1830⁴. Imperiul de la Răsărit prefera existența unui Imperiu otoman slăbit decât constituirea de state naționale independente. Își putea, astfel, exercita mai lesne influența în Principate, care, datorită contextului internațional, se situează tot mai frecvent în perimetrul preocupărilor Cabinetelor europene. Acestea din urmă erau interesate în instituirea unei *garanții colective* pentru a tempera tendințele expansioniste țariste.

Demersurile boierimii moldovene și muntene, încurajate atât de Domnitorii regulamentari, cât și de evoluția situației europene, s-au intensificat în direcția constituirii unui Regat sub garanția colectivă a Puterilor. Soluția era menită a asigura respectarea de către Înalta Poartă a vechilor drepturi ale Principatelor și, totodată, a determina înlăturarea

¹ Paul Henry, *L'abdication du Prince Cuza et l'avènement du dynastie de Hohenzollern au trône de Roumanie*, Paris, Félix Alcan, 1930, p. 33.

² Textul Memoriului la Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. X, București, 1897, pp. 647-649.

³ Vezi D. Onciul, *Alegerea Regelui Carol I al României*, București, Socec, 1906, pp. 7 - 8.

⁴ R. W. Seton-Watson, *Histoire des Roumains de l'époque romaine à l'achèvement de l'unité*, Paris, 1937, p. 240, nota 1.

protectoratului rusesc¹. De altfel, consulul britanic la București, R.G. Colquhoun, constata, în 1835, că: „le peuple entier souhaite un Prince étranger qui ne serait ni Russe ni Grec et il a hâte de voir les deux provinces unies sous un seul Prince”².

Pe aceeași linie menționată mai sus, se înscrie și planul Conjurației din Iași (descoperită de autorități în 1839) privind constituirea unei Confederații alcătuite din cele două Principate și Serbia, sub conducerea unui Prinț străin și cu ereditatea domniei³. Trebuie menționat că asemenea proiecte aveau o largă circulație în Europa, soluția Prințului străin fiind adoptată în Belgia, unde în 1831 a fost ales Rege Leopold I de Saxa-Coburg, și în Grecia, când avea să fie avansată candidatura lui Otho I de Bavaria (proclamat Rege în 1832).

Nu mai puțin lipsit de importanță este și faptul că, în timpul revoluției de la 1848, Ioan Maiorescu, agent al Guvernului provizoriu pe lângă Dieta din Frankfurt, propunea Austriei renunțarea la posesiunile sale italiene în schimbul constituirii unui Regat român, care să cuprindă Moldova, Muntenia, Bucovina și Transilvania unite sub sceptrul unui Prinț austriac și sub tutela Germaniei⁴. Proiectul nu s-a concretizat din considerente ce nu mai necesită a fi invocate.

Ideea Prințului străin, în strânsă interdependență cu celelalte obiective naționale, a continuat să fie propagată în străinătate prin demersurile diplomatice ale revoluționarilor exilați, prin numeroase articole apărute în presa europeană, prin atragerea unor personalități politice de mare valoare în favoarea susținerii cauzei românești.

Redeschiderea „crizei orientale” în 1853 și ocuparea imediată a Principatelor de către trupele țariste, precum și intervenția Puterilor europene în conflict au constituit un nou prilej pentru intensificarea acțiunilor românești. Semnificativ este Memoriul din 1854 adresat Prințului Jérôme Bonaparte, vărul lui Napoleon al III-lea, în care se solicita sprijinirea Unirii și constituirea unui Regat independent sub conducerea sa⁵.

În cadrul Conferinței de la Viena (martie-iunie 1855) s-a pus, pentru prima dată într-un forum european, problema unirii Principatelor Române. Prezentând dezavantajele domniei electivă, Nicolae Kretzulescu sugera,

¹ Hurmuzaki, *op. cit.*, vol. XVII, pp. 698-699.

² *Apud* R. W. Seton-Watson, *op. cit.*, p. 237.

³ Textul acestui act la Hurmuzaki, *op. cit.*, vol. VI, suplimentul 1, București, 1895, pp. 77-110.

⁴ Vezi P. Henry, *op. cit.*, p. 34 și următoarele.

⁵ Raoul V. Bossy, *Candidați streini la tronurile românești*, în „Convorbiri literare”, an LVIII, 1925, p. 838.

într-un memoriu avansat Franței și Angliei, unirea Moldovei și Munteniei într-un stat independent sub conducerea unui Prinț străin ereditar. Printre argumentele invocate în favoarea acestei soluții, se menționa posibilitatea eliminării oricăror influențe din partea Austriei și Rusiei asupra Principatelor¹.

În spiritul principiului naționalităților promovat de Împăratul Napoleon al III-lea, ambasadorul plenipotențiar al Franței, baronul de Bourqueney, va avansa un *Memorandum*, la 14/26 martie 1855, reprezentând punctul de vedere al Cabinetului de la Tuilleries în ceea ce privește regimul politic al Principatelor. Memorandumul respectiv, care va fi anexat la protocolul nr. 6 al Conferinței, aducea argumente în favoarea unirii într-un singur stat, sistemul de guvernământ urmând a fi cel *monarhic*, considerat mai corespunzător în privința înlăturării protectoratului și a influenței Rusiei țariste. De asemenea, se pronunța pentru ereditatea domniei, invocându-se exemplul Serbiei și Egiptului, unde Poarta a făcut concesii în această direcție. Cea mai bună alternativă nu era alta decât alegerea unui Prinț străin aparținând uneia din familiile domnitoare ale Europei, după exemplul Belgiei și Greciei². Proiectul francez avea să fie combătut de Anglia, Austria și Turcia, care s-au pronunțat pentru amânarea luării în considerație a acestor probleme. Inițiativa unor asemenea demersuri, în viziunea acestor Puteri, urma să revină Sublimei Porți. Așa cum remarca și ambasadorul american la Constantinopol, dorința Puterilor străine interesate în chestiunea orientală „de a menține echilibrul de forțe în Europa – invidia față de influența Rusiei –, precum și dorința de a-și realiza interesele comerciale cu Imperiul otoman conlucrează pentru a le face să se opună oricărei mișcări revoluționare împotriva Imperiului”³.

Chestiunea Principatelor va fi reluată cu prilejul lucrărilor Congresului de pace de la Paris (februarie-aprilie 1856). După mărturisirile Contelui Cavour, Napoleon al III-lea a propus Austriei, în schimbul Lombardiei și Veneției – ce urmau a fi cedate Sardiniei –, Principatele Române, al căror Tron ar fi fost ocupat de Ducele de Modena, un vlăstar al Casei de

¹ Vezi A. D. Xenopol, *Nicolae Kretzulescu. Viața și faptele lui, 1812 - 1900*, București, 1915, anexa VII, pp. 157-158.

² Textul Memorandumului în *Acte și documente relative la istoria renascerii României*, vol. II, București, 1889, pp. 638-643.

³ *Diplomați americani și „chestiunea românească” (1853 - 1871)*, ediție îngrijită de Mihai Timofte, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1993, doc. nr. 1, pp. 85-86.

Habsburg. S-a vehiculat, de asemenea, și proiectul instalării Ducesei de Parma. Din motive lesne de înțeles, ambele soluții aveau să fie respinse de Turcia și Austria¹.

Problema Prințului străin suscită interesul cercurilor diplomatice și al presei europene, aceasta din urmă comentând pe larg și nominalizând prezumtivi candidați la Tronul Principatelor Unite. Candidatura cea mai des invocată era aceea a Ducelui Serghei Maximilianovici Romanov de Leuchtenberg, nepot, prin tatăl său, al lui Eugeniu de Beauharnais (deci, înrudit cu Napoleon al III-lea), iar după mamă (Marea Ducesă Maria), nepotul Țarului Nicolae I². Astfel de speculații, fără îndoială, erau alimentate de informațiile provenite din Principate. De pildă, Alexandru C. Goleșcu-Albul îi scria lui Paul Bataillard, în februarie 1856, despre necesitatea unirii sub un Prinț străin, care să nu fie nici austriac, nici rus. Cel mai potrivit, pentru a evita opoziția Puterilor europene, era socotit un Prinț belgian, cu atât mai mult cu cât statutul Belgiei constituia un exemplu demn de urmat³. Încă din 1855, frații Hurmuzaki sugerau secretarului particular al Regelui Belgiei posibilitatea alegerii Contelui Filip de Flandra⁴.

La rândul său, consulul belgian la București, Jacques Poumay, consemna că voința unanimă este „Unirea sub un Prinț străin, singura combinație capabilă să asigure existența politică și prosperitatea Principatelor moldovalaha”⁵. Ideea avea să fie susținută și de diplomatul belgian la Constantinopol, Blondeel van Cuelebroeck. Vizita sa la București și Iași (decembrie 1856 - ianuarie 1857), precum și presupusele demersuri întreprinse în favoarea Contelui de Flandra și a cauzei Unirii au provocat o puternică reacție la nivelul cercurilor diplomatice europene. Prin urmare,

¹ T. W. Riker, *Cum s-a înfăptuit România. Studiul unei probleme internaționale, 1856-1866*, traducere de Alice Bădescu, București, 1944, p. 62; vezi și Radu Meitani, *Istoria raporturilor politice dintre state (1856 - 1930)*, București, 1943, pp. 7-8.

² Gh. Platon, *Lupta românilor pentru unitate națională. Ecouri în presa europeană (1855-1859)*, Iași, Editura Junimea, 1974, p. 31; vezi descendența Ducelui de Leuchtenberg la Christian Cannuyer, *Case Regale și Suverane din Europa*, București, Editura Gavrilă, 1996, p. 135.

³ George Fotino, *Din vremea renașterii naționale a Țării Românești. Boierii Golești*, vol. IV (1853-1871), București, 1939, pp. 149-150.

⁴ E. Vandewoude, *Le comte de Flandre et le trône de Roumanie en 1855*, în „Archives et bibliothèques de Belgique”, XL (1969), nr. 3-4, pp. 464-465, *apud* Dan Berindei, *Societatea românească în vremea lui Carol I (1866 - 1876)*, București, Editura Militară, 1992, p. 13.

⁵ *Apud* Gh. Platon, *Unirea Principatelor și Belgia*, în volumul *Unirea Principatelor și Puterile europene*, București, Editura Academiei, 1984, pp. 110-111, nota 28.

Guvernul de la Bruxelles a fost nevoit să dezmințã orice amestec oficial și să-l îndeapărteze pe Blondeel din postul său¹.

Nu mai puțin implicat, consulul general al Franței la București, Léon Bécclard, sugerează ca fiind agreabilă și posibilă candidatura Prințului de Canino, Lucien Bonaparte, sau a fiului său, Pierre Napoleon Bonaparte². Asemenea preocupări se reflectă și în presa franceză, care, în articolele sale de fond, preia zvonurile privind candidaturile la Tronul Principatelor a Prințului de Savoia-Carignano sau a Prințului de Musignano, unul din nepoții lui Napoleon al III-lea³.

Așa cum este binecunoscut, în urma Tratatului semnat la Paris (18/30 martie 1856), s-a dispus, printre altele, consultarea românilor cu privire la viitoarea lor organizare. Fostul Domnitor al Moldovei, Grigore Alexandru Ghica, îi sugera fiului său, înaintea deschiderii sesiunii Adunărilor ad-hoc, ca „partida națională“ să persiste în acțiunea sa privind alegerea imediată a Prințului străin, în caz contrar drepturile politice ale Principatelor fiind compromise pentru totdeauna⁴. Acest gest nu a fost singular, așa cum o dovedește memoriul său înaintat Contelui Walewski, la 18/30 mai 1857, și în care evidențiază necesitatea alegerii unui Prinț din familiile monarhice apusene. Documentul reliefează, cu obiectivitate, enormele dificultăți cu care se confruntau Domnitorii români, limitați în acțiunile și bunele lor intenții atât de Puterea suzerană, cât și de fosta protectoare. În concluzie, trebuie ales „un Prinț străin moștenitor Tronului, un cap încoronat, care să stea în relații cu Înaltele Puteri, cu îndatorire însă, după pretențiunea poporului, ca fiii sau moștenitorii săi să primească religiuena ortodoxă“⁵.

¹ Gh. Platon, *Le diplomate belge Edouard Blondeel van Cuelebroeck dans les Principautés Roumaines (1856 - 1857)*, în „Revue Roumaine d'Histoire“, XVI, nr. 1, 1977, pp. 43-66; vezi și *Diplomați americani...*, doc. nr. 4, pp. 105-108.

² G. Fotino, *op. cit.*, vol. IV, pp. 155-161; vezi și M. Cojocariu, *Partida națională și constituirea statului român (1856-1859)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza“, 1995, pp. 299-300; L. Bécclard, analizând raporturile Principatelor cu Puterea suzerană și amestecul constant al Rusiei, considera „ca un punct capital, ca o necesitate de prim ordin, slăbirea, dacă nu chiar suprimarea legăturilor care unesc Moldo-Valahia de Poarta otomană“ și instituirea unei monarhii ereditare; vezi *Independența României. Documente*, vol. II, București, Editura Academiei, 1977, pp. 8-10.

³ Gh. Platon, *Lupta românilor...*, pp. 122-123.

⁴ Vezi D. A. Sturdza, *1859-1896. O pagină de istorie contemporană*, București, 1897, p. 15.

⁵ *Apud* D. A. Sturdza, *Însemnătatea europeană a realizării definitive a dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc în 7/19 și 9/21 Octomvrie 1857*, partea I, în „Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Istorice“, tom XXXIV, București, 1912, pp. 633-635.

Este o certitudine faptul că soluția Prințului străin reprezenta nu numai un mijloc pentru înfăptuirea statului unitar, ci și un important pas pe calea dobândirii independenței, pentru a asigura țării prestigiul și autoritatea necesare în raporturile cu statele suverane europene. De altfel, din aceste motive, precum și din rațiuni care țineau de interesele fiecărei Puteri, participanții la Congresul de la Paris, cu excepția Contelui Walewski, au respins propunerea. Nu e de mirare, de aceea, că ambasadorul Franței la Constantinopol, Edouard Thouvenel, îi atrăgea atenția lui Dimitrie Bolintineanu asupra atitudinii potrivnice a Cabinetelor europene față de cerința unirii sub un Prinț străin, întrucât acest principiu „era de natură a implica ideea de neatârnamare absolută a Principatelor de la Turcia”¹.

După o investigare atentă și o examinare detaliată a situației Principatelor, ambasadorul american la Constantinopol, Carroll Spence, constata că „pacea și prosperitatea lor, în viitor, depind de o unire a celor două administrații sub un Prinț moștenitor”. Același observator remarcă politica opoziționistă engleză, care constituia „o desconsiderare grosolană a fericirii și bunăstării a peste 5 000 000 de suflete pe care ea s-a hotărât să le sacrifice în hotărârea ei de a obține favorurile Austriei și a dorinței sale de a-și menține influența asupra Porții”. Diplomatul american surprinde și atitudinea obstrucționistă a cercurilor politice de la Viena, tot mai îngrijorate față de perspectiva unui Regat independent și de influența pe care ar putea să o exercite asupra românilor din Transilvania și Bucovina. Concluzia la care ajunge Carroll Spence este aceea că „o unire nu este doar de dorit, ci că fără o unire sub un Prinț responsabil, poporul va continua să lăncezească în aceeași stare de degradare și mizerie în care se zbate în ultimul veac”².

Adunările ad-hoc – ale căror lucrări au fost deschise în septembrie 1857 și în care au fost reprezentate toate „stările” societății –, deși au avut doar un rol consultativ, declaraseră că „cele întâi, cele mai mari, mai generale și mai naționale dorinți ale țării” erau: autonomia, Unirea, Prinț străin ereditar, neutralitatea și guvernământ constituțional³. În pledoaria sa din Divanul ad-hoc moldovean, Mihail Kogălniceanu, dând expresie sentimentelor națiunii, sublinia că „Principatele sunt însetate de legalitate, de stabilitate și de demnitate națională, voind a trăi cu însăși viața lor, și acestea nu se pot dobândi decât reîntorcându-se la vechiul principiu al eredității Tronului, (...) punându-se în capul Principatelor Unite un Principe

¹ Apud M. Cojocariu, *op. cit.*, p. 299.

² *Diplomați americani...*, doc. nr. 2, pp. 91-100.

³ D. A. Sturdza, *Însemnătatea...*, p. 347.